

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำโดยรัฐในประเทศไทย
ชื่อผู้เขียน	ชลธิชา ต๊ะทองด้วง
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรชัย เลื่อนฉวี
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2556

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำของประเทศไทยและต่างประเทศ สิทธิของประชาชนที่จะได้รับการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากภาครัฐ อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำ รวมถึงสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมกับรัฐในการบริหารจัดการน้ำ เพื่อหาแนวทางในการคุ้มครองสิทธิของประชาชนที่จะได้รับการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากภาครัฐ เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาไม่มีพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำที่เป็นหลักหรือเป็นแม่บทเกี่ยวกับการบริหารน้ำทั้งระบบ เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการขาดหน่วยงานกลางในการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ โดยเฉพาะ เพื่อหาแนวทางในการรับรองอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ รวมทั้งเพื่อหาแนวทางในการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับรัฐในการบริหารจัดการน้ำของประเทศไทยอย่างแท้จริง

จากการศึกษาพบว่า ในปัจจุบันการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติให้กับประชาชนถือเป็นบริการสาธารณะประเภทหนึ่งที่ภาครัฐจะต้องจัดทำและดำเนินการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดสรรทรัพยากรน้ำอันเป็นปัจจัยในการดำรงชีวิตของประชาชนและเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภาครัฐจึงต้องให้ความสำคัญในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดประโยชน์และเป็นไปตามสิทธิของประชาชนที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐในการอนุรักษ์และได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติตามที่รัฐธรรมนูญรับรอง แต่อย่างไรก็ดี การบริหารจัดการน้ำโดยรัฐในประเทศไทยยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร สาเหตุเนื่องมาจาก (1) มีกฎหมายที่ให้อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ตลอดจนการป้องกันสาธารณภัยเกี่ยวกับน้ำอยู่ด้วยกันหลายฉบับ แต่ไม่สามารถควบคุมในเรื่องการบริหารจัดการน้ำได้ทั้งหมด ประกอบกับพระราชบัญญัติเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้มีการแบ่งแยกเป็นการเฉพาะเรื่อง ไม่มีพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำที่เป็นหลักหรือเป็นแม่บทเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

ทรัพยากรน้ำทั้งระบบโดยเฉพาะ ที่จะเป็นกรอบในการดำเนินงานให้แก่ส่วนราชการที่เป็นทั้ง ราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ชุมชน และประชาชน (2) ขาดหน่วยงานกลาง ที่มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบโดยเฉพาะ เนื่องจากในปัจจุบันมีหน่วยงานของรัฐที่มีภารกิจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำเป็นจำนวนมากและอยู่ภายใต้สังกัดของหลาย กระทรวง ทำให้การปฏิบัติงานมีความซ้ำซ้อนกัน ขาดความเป็นเอกภาพ (3) คณะกรรมการ ทรัพยากรน้ำแห่งชาติได้รับการจัดตั้งขึ้นตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหาร ทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มีหน้าที่กำหนดนโยบายและเสนอแนะนโยบาย แผนงาน และ แผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำต่อคณะรัฐมนตรี ไม่มีกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ รองรับอำนาจหน้าที่ ทำให้คณะกรรมการดังกล่าวไม่มีอำนาจแท้จริงในการกำหนดนโยบายและการ กำกับดูแลให้หน่วยงานต่างๆ ให้ต้องปฏิบัติตาม และ (4) การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ บริหารจัดการน้ำ ซึ่งการบริหารจัดการน้ำในปัจจุบันรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐเป็นผู้กำหนด นโยบายและแผนงานในการบริหารจัดการน้ำแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยมิได้ให้ประชาชนมีส่วนร่วมใน การกำหนดนโยบายหรือยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการน้ำ ทำให้การบริหารจัดการน้ำของ ประเทศไทยยังมีช่องโหว่ ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ขาดความเป็นธรรมในการจัดสรร ขาดกติกาที่ชัดเจนในการบริหารจัดการน้ำ ทำให้การบริหารจัดการน้ำไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนจึงขอเสนอให้ (1) ยกเลิกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร จัดการน้ำที่มีอยู่ในปัจจุบันทั้งหมดและตราเป็นพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำทั้ง ระบบใหม่แต่เพียงฉบับเดียว เพื่อให้เป็นกฎหมายหลักหรือกฎหมายแม่บทในการบริหารจัดการน้ำ ของประเทศ (2) ให้มีการจัดตั้งหน่วยงานกลางรับผิดชอบการบริหารจัดการน้ำของประเทศทั้ง ระบบโดยเฉพาะ เพื่อรวบรวมจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ เพื่อบริหารจัดการน้ำและเพื่อ ก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพในตัวเอง (3) ให้มีการรับรองอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ทรัพยากรน้ำแห่งชาติไว้ในกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ เพื่อให้มีอำนาจที่แท้จริงและเป็นที่ ยอมรับจากหน่วยงานอื่น ๆ และ (4) ให้มีการกำหนดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร จัดการน้ำอย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม โดยนำหลักการของประเทศเนเธอร์แลนด์ ประเทศฝรั่งเศส ประเทศอเมริกา และประเทศญี่ปุ่นมาปรับใช้ เพื่อให้การบริหารจัดการน้ำโดยรัฐ ในประเทศไทยเกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุดสืบไป